

Лекція: Дисциплінарна відповідальність адвоката (4 години)

План лекційного заняття:

1. Загальні умови дисциплінарної відповідальності адвоката. Підстави для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності.
2. Види дисциплінарних стягнень, строк застосування дисциплінарних стягнень.
3. Стадії дисциплінарного провадження.

Рекомендовані нормативно-правові акти:

Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 р. (із змінами) № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.

Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність. Затверджене рішенням Ради адвокатів України від 30 серпня 2014 року № 120 із змінами та доповненнями, внесеними рішенням Ради адвокатів України від 02.04.2025 р. № 46. URL: <https://vkdkka.org/wp-content/uploads/2022/04/Pologennja-120.pdf>.

Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури. Узагальнення практики. URL: <https://vkdkka.org/practice/>

Узагальнення практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури 2016–2020 років. URL: https://vkdkka.org/wp-content/uploads/2020/12/Uzagalnennya_2020.pdf.

1. Загальні умови дисциплінарної відповідальності адвоката

Адвоката може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності у порядку дисциплінарного провадження з підстав, види якого передбачені ст. 34 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Дисциплінарне провадження – процедура розгляду письмової скарги, яка містить відомості про наявність у діях адвоката ознак дисциплінарного проступку.

Дисциплінарне провадження стосовно адвоката здійснюється кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури за адресою робочого місця адвоката, зазначеною в Єдиному реєстрі адвокатів України.

Підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку (ст. 34 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Дисциплінарним проступком адвоката є:

- 1) порушення вимог несумісності;
- 2) порушення присяги адвоката України;

- 3) порушення правил адвокатської етики;
- 4) розголошення адвокатської таємниці або вчинення дій, що призвели до її розголошення;
- 5) невиконання або неналежне виконання своїх професійних обов'язків;
- 6) невиконання рішень органів адвокатського самоврядування;
- 7) порушення інших обов'язків адвоката, передбачених законом.

Не є підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності винесення судом або іншим органом рішення **не на користь його клієнта**, скасування або зміна судового рішення або рішення іншого органу, винесеного у справі, в якій адвокат здійснював захист, представництво або надавав інші види правничої допомоги, якщо при цьому не було вчинено дисциплінарного проступку.

Не допускається зловживання правом на звернення до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, у тому числі ініціювання питання про дисциплінарну відповідальність адвоката без достатніх підстав, і використання зазначеного права як засобу тиску на адвоката у зв'язку із здійсненням ним адвокатської діяльності.

Дисциплінарне провадження стосовно адвоката здійснюється **в особливому порядку**. Адвокат вважається невинуватим у вчиненні дисциплінарного проступку і не може бути підданий дисциплінарному покаранню, доки його вину не буде доведено в законному порядку і встановлено рішенням дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури про притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності. Адвокат не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні дисциплінарного проступку. **Обов'язок доказування вини адвоката** у вчиненні дисциплінарного проступку **покладається на особу, яка ініціює дисциплінарне провадження стосовно адвоката**. Звинувачення адвоката не може ґрунтуватися на припущеннях. **Усі сумніви** щодо доведеності вини адвоката тлумачаться **на його користь**.

Дисциплінарне провадження стосовно адвоката здійснюється кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури за адресою робочого місця адвоката, зазначеною в Єдиному реєстрі адвокатів України.

Право на звернення до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури із заявою (скаргою) щодо поведінки адвоката, яка може бути підставою для дисциплінарної відповідальності, має кожен, кому відомі факти такої поведінки.

До заяв (скарг) щодо поведінки адвоката відносяться:

- заяви (скарги) громадян;
- рішення, ухвали, постанови, звернення суддів;
- заяви (скарги), постанови, подання слідчих органів;
- заяви (скарги), подання голів кваліфікаційно-дисциплінарних комісій або її членів, голів рад адвокатів регіону або її членів;

– заяви (скарги) адвокатів, адвокатських об'єднань, адвокатських бюро, об'єднань адвокатів, підприємств, установ, організацій та інших осіб, поданих на дії адвокатів.

Заява (скарга) **може бути подана** як окремою особою (**індивідуально**), так і групою осіб (**колективно**).

Дисциплінарну справу стосовно адвоката **не може бути порушено** за заявою (скаргою), що не містить відомостей про наявність ознак дисциплінарного проступку адвоката, а також за **анонімною заявою** (скаргою).

Адвокат **може бути притягнутий** до дисциплінарної відповідальності **протягом року з дня вчинення дисциплінарного проступку**.

Вимоги до заяви (скарги):

1) заява (скарга) подається **в письмовій формі особисто** заявником (скаржником) **або його представником**. Заява (скарга) може бути подана безпосередньо за місцезнаходженням кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону або **надіслана поштою** (в тому числі електронною поштою із застосуванням електронного цифрового підпису);

2) у заяві (скарзі) **обов'язково має бути зазначено:**

– найменування кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону, до якої подається заява (скарга);

– ПІБ (найменування) заявника (скаржника), посада, місце роботи для посадової та службової особи, поштова адреса, а також номер засобу зв'язку та адреса електронної пошти;

– ПІБ адвоката щодо поведінки якого подається заява (скарга), поштова адреса, а також номер засобу зв'язку та адреса електронної пошти, якщо такі відомі;

– виклад обставин, якими заявник обґрунтовує факт наявності в діях адвоката дисциплінарного проступку;

– вимоги заявника (скаржника);

3) на підтвердження обставин, якими обґрунтовується заява (скарга), заявник (скаржник) надає докази, а в разі неможливості – зазначає докази, надання яких самостійно є неможливим, із обов'язковим зазначенням причин та прохання до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури про їх витребування.

4) до заяви (скарги) додається її копія та копії всіх документів, що приєднуються до неї, для вручення адвокату щодо поведінки якого подається заява (скарга), за винятком випадку коли заява (скарга) подається електронною поштою. До заяви (скарги) також додається письмова згода на обробку персональних даних органами адвокатського самоврядування, в тому числі, збирання, зберігання, використання і поширення. До заяви (скарги) додається документ, що підтверджує внесення **плати за організаційно-технічне забезпечення розгляду дисциплінарної заяви** дисциплінарною палатою кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону, або рішення Голови відповідної кваліфікаційно-

дисциплінарної комісії адвокатури про зменшення розміру плати чи звільнення від її сплати;

5) заява (скарга) підписується заявником (скаржником) або його представником, із зазначенням дати її подання. У разі подання заяви (скарги) представником, у ній зазначаються ПІБ представника, його поштова адреса, а також номер засобів зв'язку та адреса електронної пошти. Одночасно з заявою (скаргою) подається довіреність чи інший документ, що підтверджує повноваження представника;

б) повноваження представників мають бути посвідчені **такими документами:**

- нотаріально-засвідченою довіреністю від імені фізичної особи;
- довіреністю від імені юридичної особи за підписом посадової особи, уповноваженої на це законом, статутом або положенням, а також документами, що посвідчують службове становище і повноваження її керівника;
- свідоцтвом про народження дитини або рішенням про призначення опікуном, піклувальником.

Повноваження адвоката як представника можуть також посвідчуватись ордером, дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правничої допомоги, або договором.

7) при виникненні **конфлікту між адвокатами**, наслідком якого є звернення одного з них зі скаргою до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону, адвокат, який ініціював звернення, зобов'язаний **надати докази того, що ним вжиті заходи мирного врегулювання такого конфлікту**, зокрема, документи, що свідчать про звернення останнього до Ради адвокатів регіону за робочим місцем адвоката згідно відомостей в Єдиному реєстрі адвокатів України, а стосовно адвоката іноземної держави – асоціації адвокатів чи правового товариства відповідної держави.

При поданні до КДКА скаржником, адвокатом або представником однієї зі сторін документів до заяви (скарги) (пояснень, заперечень, клопотань про долучення доказів) також додається доказ надіслання копій таких документів іншій стороні листом з описом вкладення.

Заява (скарга), **оформлена без дотримання вимог** до неї, повертається заявникові (скаржникові) з відповідним роз'ясненням **не пізніше десяти днів від дня її надходження**. Повернення заяви (скарги) **не перешкоджає повторному зверненню** із заявою (скаргою) до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, якщо перестануть існувати обставини, що стали підставою для її повернення.

Визнаються **анонімними і розгляду не підлягають** заяви (скарги) без зазначення місця проживання (місцезнаходження) заявника (скаржника), не підписані автором, а також такі, з яких неможливо встановити авторство.

Не підлягають розгляду і повертаються повторні заяви (скарги) до однієї і тієї ж кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури від одного і того ж заявника (скаржника) з одного і того ж питання, якщо перша заява (скарга) вирішена по суті; заяви (скарги), подані до неналежної кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону, а також заяви (скарги) осіб, визнаних судом недієздатними.

2. Види дисциплінарних стягнень, строк застосування дисциплінарних стягнень

За вчинення дисциплінарного проступку до адвоката може бути застосовано одне з таких дисциплінарних стягнень (ст. 35 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»):

1) попередження;

2) зупинення права на заняття адвокатською діяльністю **на строк від одного місяця до одного року;**

3) для адвокатів України – позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю з наступним виключенням з Єдиного реєстру адвокатів України, а для адвокатів іноземних держав – **виключення з Єдиного реєстру адвокатів України.**

До адвоката застосовується дисциплінарне стягнення у вигляді попередження, якщо можливість застосування іншого стягнення за вчинений ним дисциплінарний проступок не передбачена законом.

Накладення на адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді зупинення права на заняття адвокатською діяльністю може застосовуватися виключно у разі:

1) повторного протягом року вчинення дисциплінарного проступку;

2) порушення адвокатом вимог щодо несумісності;

3) систематичного або грубого одноразового порушення правил адвокатської етики.

Накладення на адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді **позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю** може застосовуватися виключно у разі:

1) порушення присяги адвоката України;

2) розголошення адвокатом відомостей, що становлять адвокатську таємницю, використання їх у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб;

3) заподіяння протиправними діями адвоката, пов'язаними із здійсненням ним адвокатської діяльності, значної шкоди клієнту, якщо така шкода встановлена судовим рішенням, що набрало законної сили;

4) систематичного або грубого одноразового порушення правил адвокатської етики, що підриває авторитет адвокатури України.

3. Стадії дисциплінарного провадження

Дисциплінарне провадження складається з таких стадій (ст. 37 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»):

- 1) проведення перевірки відомостей про дисциплінарний проступок адвоката;
- 2) порушення дисциплінарної справи;
- 3) розгляд дисциплінарної справи;
- 4) прийняття рішення у дисциплінарній справі.

I. Перевірка відомостей про дисциплінарний проступок адвоката (ст. 38 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»). Заява (скарга) щодо поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність, **реєструється** кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури та **не пізніше трьох днів з дня її надходження передається до дисциплінарної палати**. Член дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури за дорученням голови палати проводить перевірку відомостей, викладених у заяві (скарзі), та **звертається до адвоката** з повідомленням про проведення щодо нього перевірки для отримання письмового пояснення адвоката по суті порушених питань із зазначенням строку його надання. До повідомлення додається копія заяви (скарги) та копії всіх документів, приєднаних до неї. Належним повідомленням адвоката є надіслання листа поштою рекомендованим відправленням за адресою робочого місця адвоката, зазначеною в Єдиному реєстрі адвокатів України, або надіслання листа на адресу електронної пошти адвоката, зазначену в Єдиному реєстрі адвокатів України. Адвокат, стосовно якого здійснюється дисциплінарне провадження, та/або його представник мають право ознайомлюватися з матеріалами дисциплінарного провадження та виготовляти копії документів цього провадження із застосуванням власних технічних засобів, за виключенням копій документів, що містять інформацію, яка є предметом адвокатської таємниці. У разі ненадання адвокатом пояснення по суті порушених питань на запит члена дисциплінарної палати, який проводить перевірку, в межах визначеного строку, справа розглядається за наявними в ній матеріалами.

Під час проведення перевірки член дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури має право опитувати осіб, яким відомі обставини вчинення діяння, що має ознаки дисциплінарного проступку, отримувати за письмовим запитом від органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, керівників підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, громадських об'єднань, фізичних осіб необхідну для проведення перевірки інформацію, крім інформації з обмеженим доступом. Орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи, керівники підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, фізичні особи, яким надіслано запит члена дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури,

зобов'язані не пізніше десяти робочих днів з дня отримання запиту надати відповідну інформацію, копії документів. Відмова в наданні інформації на запит члена дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, тягнуть за собою відповідальність, передбачену законом¹. **За результатами перевірки** відомостей членом дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури **складається довідка**, яка має містити викладення обставин, виявлених під час перевірки, висновки та пропозиції щодо наявності підстав для порушення дисциплінарної справи. Заява (скарга) про дисциплінарний проступок адвоката, довідка та всі матеріали перевірки **не пізніше тридцяти днів з дня початку перевірки** подаються на розгляд дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури. Перевищення зазначеного строку допускається виключно у виняткових випадках. За клопотанням члена палати, який здійснює перевірку, Голова дисциплінарної палати може продовжити такий строк. **Строк продовження перевірки не може перевищувати тридцяти днів.**

II. Порушення дисциплінарної справи (ст. 39 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»). За результатами розгляду заяви (скарги) про дисциплінарний проступок адвоката, довідки та матеріалів перевірки дисциплінарна палата кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури **не пізніше тридцяти днів з дня отримання матеріалів перевірки більшістю голосів членів палати**, які беруть участь у її засіданні, **вирішує питання про порушення або відмову в порушенні дисциплінарної справи** стосовно адвоката. Перевищення зазначеного строку допускається виключно у виняткових випадках. Під час прийняття рішення ніхто не має права перебувати в приміщенні, у якому приймається таке рішення («нарадча кімната»), крім складу дисциплінарної палати КДКА, який приймає таке рішення, Голови КДКА, який бере участь у засіданні палати, і працівників Секретаріату КДКА. Члени дисциплінарної палати КДКА, Голова КДКА, секретар КДКА та працівники Секретаріату КДКА не мають права розголошувати хід обговорення та прийняття рішення в приміщенні, у якому ухвалювалося таке рішення («таємниця нарадчої кімнати»). Виключенням з цього правила є необхідність захисту Головою та членами дисциплінарної палати КДКА, Головою КДКА, секретарем КДКА і працівниками Секретаріату КДКА своїх прав та інтересів. У разі відкликання скарги заявником (скаржником) до прийняття рішення дисциплінарною палатою КДКА про порушення дисциплінарної справи, палата приймає протокольне рішення про залишення заяви (скарги) без розгляду. **Палата відмовляє у відкритті дисциплінарного провадження за скаргою про непідвищення адвокатом кваліфікації за звітний календарний рік (з 01 січня по 31**

¹ Яка це відповідальність? В якому законі вона передбачена?

грудня) та попередні роки, у разі внесення до ЄРАУ інформації про отримання адвокатом електронного сертифікату про підвищення кваліфікації за формою затвердженою Вищою школою адвокатури Національної асоціації адвокатів України на підтвердження виконання ним вимог з підвищення професійного рівня за відповідний період.

Дисциплінарна справа стосовно адвоката **порушується** за наявності в діях адвоката ознак дисциплінарного проступку. Рішення про порушення дисциплінарної справи з **визначенням місця, дня і часу її розгляду** чи про відмову в порушенні дисциплінарної справи **надсилається** засобами поштового зв'язку або електронною поштою, **або вручається** під розписку адвокату та особі, яка ініціювала питання про дисциплінарну відповідальність адвоката, **протягом трьох днів з дня прийняття такого рішення**. До рішення про порушення дисциплінарної справи, яке надсилається або вручається адвокату, додається довідка члена дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, складена за результатами перевірки. Рішення про порушення дисциплінарної справи або про відмову в порушенні дисциплінарної справи **може бути оскаржено до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури або до суду протягом тридцяти днів** з дня доведення такого рішення до відома особи (у відповідності із Законом України «Про адміністративну процедуру» та Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Строк на оскарження до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури може бути поновлено за рішенням цієї Комісії згідно заяви скаржника про поважність причин його пропуску. Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури **протягом трьох днів з дня отримання скарги на рішення про порушення дисциплінарної справи або про відмову в порушенні дисциплінарної справи витребує матеріали дисциплінарної справи** у відповідній кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури та **забезпечує розгляд скарги протягом тридцяти днів з дня одержання матеріалів дисциплінарної справи**. Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури зобов'язана не пізніше трьох календарних днів з дня отримання листа ВКДКА про витребування зазначених матеріалів направити їх до ВКДКА.

Вимоги до скарги на рішення дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури у дисциплінарній справі, що подається до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури:

1) скарга подається до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури **у письмовій формі**. Скарга може бути подана безпосередньо за місцезнаходженням Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури або надіслана поштою (в тому числі електронною поштою із застосуванням електронного цифрового підпису;

2) у скарзі **мають бути зазначені:**

– найменування кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону, рішення якої оскаржується;

– ПІБ (найменування) заявника (скаржника), посада, місце роботи – для посадової та службової особи, поштова адреса, а також номер засобу зв'язку та адреса електронної пошти;

– ПІБ адвоката щодо поведінки якого подається заява (скарга), поштова адреса, а також номер засобу зв'язку та адреса електронної пошти;

– дата, номер рішення, що оскаржується;

– доводи скаржника щодо незаконності та (або) необґрунтованості рішення;

– вимоги скаржника;

– перелік документів та інших матеріалів, що додаються.

3) скарга підписується особою, яка її подає, або представником;

4) до скарги, поданої представником, має бути додана довіреність або інший документ, що посвідчує повноваження представника;

5) до скарги додається копія рішення кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону, а також доказ надіслання скаржником копії скарги та доданих до неї письмових матеріалів іншій стороні, кваліфікаційно-дисциплінарній комісії адвокатури, рішення якої оскаржується, листом з описом вкладення.

6) до скарги, що подається до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, додається документ, що підтверджує **внесення плати за організаційно-технічне забезпечення розгляду скарги Вищою кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури**, або рішення Голови Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури про зменшення розміру плати чи звільнення від її внесення;

7) до скарги додається письмова згода на обробку персональних даних органами адвокатського самоврядування, в тому числі, збирання, зберігання, використання і поширення;

Під час прийняття рішення ВКДКА ніхто не має права перебувати в приміщенні, у якому приймається таке рішення («нарадча кімната»), крім складу ВКДКА, який приймає таке рішення, та працівників Секретаріату ВКДКА. Члени ВКДКА та працівники Секретаріату ВКДКА не мають права розголошувати хід обговорення та прийняття рішення в приміщенні, у якому ухвалювалося таке рішення («таємниця нарадчої кімнати»). Виключенням з правила є необхідність захисту Головою та членами ВКДКА, працівниками Секретаріату ВКДКА своїх прав та інтересів. Скановані копії оригіналу вступної та резолютивної частини рішення ВКДКА, що підлягають внесенню до Єдиного реєстру адвокатів України, **невідкладно, але не пізніше трьох робочих днів** з дня прийняття рішення, направляються на офіційні електронні адреси адвоката, особи, яка ініціювала питання про дисциплінарну відповідальність адвоката, ради адвокатів регіону та Ради адвокатів України. Рішення ВКДКА доводяться до відома адвоката та особи,

яка ініціювала питання про дисциплінарну відповідальність адвоката, **протягом 10-15 робочих днів** з дня прийняття рішення **одним із наступних способів:**

- вручення рішення під розписку або надсилання його поштою (рекомендованим листом з повідомленням про вручення);
- надсилання сканованої копії оригіналу рішення на адресу електронної пошти зазначеної в скарзі (заяві) та в Єдиному реєстрі адвокатів України (для адвокатів);
- оприлюднюються на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури.

КДКА, після отримання рішення ВКДКА, яке підлягає внесенню до Єдиного реєстру адвокатів України, не пізніше наступного робочого дня передає відповідній Раді адвокатів регіону необхідну інформацію для внесення до Єдиного реєстру адвокатів України відомостей про прийняте рішення.

Скарги на дії чи бездіяльність голів КДКА регіону, голів та/або членів дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону під час здійснення дисциплінарного провадження, розглядаються Вищою кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури під час розгляду скарг на рішення, прийняті такими КДКА у відповідних дисциплінарних провадженнях. Розгляд скарг на рішення КДКА регіону про порушення дисциплінарної справи, про відмову в порушенні дисциплінарної справи, скарг на дії чи бездіяльність КДКА регіону, клопотання адвоката про вжиття заходів забезпечення розгляду скарги у ВКДКА, відбувається на засіданні ВКДКА без участі сторін.

Ш. Розгляд дисциплінарної справи. Дисциплінарна справа стосовно адвоката має бути розглянута дисциплінарною палатою кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури **не пізніше тридцяти днів з дня її порушення**. До строку розгляду дисциплінарної справи не включається і перебіг строків зупиняється на термін хвороби чи відпустки адвоката, стосовно якого порушено дисциплінарне провадження, а також термін, на який розгляд справи було зупинено. Рішення про зупинення розгляду справи приймається простою більшістю голосів присутніх членів дисциплінарної палати та заноситься до протоколу засідання палати.

Розгляд питання, справи, віднесених до порядку денного засідання дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, **може бути відкладений або зупинений у разі:**

- 1) неявки на засідання учасників;
- 2) необхідності витребування нових матеріалів (доказів);
- 3) необхідності проведення додаткової комісійної перевірки;
- 4) залучення до участі у розгляді питання інших заінтересованих осіб;
- 5) відсутності кворуму після задоволення відводу (самовідводу) члена (членів) палати;

б) з інших підстав, за рішенням дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури.

У розгляді справи, що має великий обсяг матеріалів, або за неможливістю її розгляду за один день з інших причин, які дисциплінарною палатою кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури визнано поважними, за протокольним рішенням палати **може бути оголошено перерву, але не більше ніж на три робочих дні**. У разі, якщо після відкладення, зупинення або оголошення перерви зміниться склад членів дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, які беруть участь у засіданні, їм надається час для ознайомлення із матеріалами справи, що розглядається.

Розгляд дисциплінарної справи здійснюється **на засадах змагальності**. Під час розгляду справи дисциплінарна палата заслуховує повідомлення члена дисциплінарної палати, який проводив перевірку, про результати перевірки, пояснення адвоката, стосовно якого порушено дисциплінарну справу, особи, яка ініціювала питання про дисциплінарну відповідальність адвоката, та пояснення інших заінтересованих осіб, яким відомі будь-які відомості, що мають значення для дисциплінарної справи.

Адвокат, стосовно якого порушено дисциплінарну справу, та особа, яка ініціювала питання про дисциплінарну відповідальність адвоката, **повідомляються про проведення засідання** дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури **не пізніше як за п'ять днів до дня його проведення**, та **мають право** брати участь у засіданні, надавати пояснення, ставити питання учасникам провадження, висловлювати заперечення, подавати докази на підтвердження своїх доводів, заявляти клопотання і відводи, користуватися правничою допомогою адвоката. **Належним повідомленням адвоката** є надіслання листа поштою рекомендованим відправленням за адресою робочого місця адвоката, зазначеною в Єдиному реєстрі адвокатів України, або надіслання листа на адресу електронної пошти адвоката, зазначену в Єдиному реєстрі адвокатів України. **Належним повідомленням особи, яка ініціювала питання про дисциплінарну відповідальність адвоката**, є надіслання листа поштою рекомендованим відправленням за адресою, зазначеною в заяві (скарзі), або надіслання листа на адресу електронної пошти такої особи, зазначену у скарзі. Адвокат, стосовно якого порушено дисциплінарну справу, та особа, яка ініціювала питання про дисциплінарну відповідальність адвоката, у разі наявності технічної можливості, мають право взяти участь у засіданні дистанційно - у режимі відеоконференції. Такі учасники засідання повинні **за два дні до початку засідання письмово повідомити** КДКА регіону про бажання взяти участь у засіданні дистанційно в режимі відеоконференції, направивши на адресу електронної пошти КДКА регіону відповідне клопотання та документи, що підтверджують особу учасника, та, у разі наявності, особу представника, а також документи, що підтверджують

повноваження такого представника. Таке клопотання та документи повинні бути підписані за допомогою електронного цифрового підпису.

У разі неможливості з поважних причин брати участь у засіданні кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури адвокат, стосовно якого розглядається справа, може надати по суті порушених питань письмові пояснення, які додаються до матеріалів справи. Письмові пояснення адвоката оголошуються на засіданні дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури.

Неявка адвоката чи особи, яка ініціювала питання дисциплінарної відповідальності адвоката, на засідання дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури **без поважних причин** за умови наявності доказів завчасного повідомлення зазначених осіб про місце, день і час засідання **не перешкоджає розгляду дисциплінарної справи**. У разі **повторної неявки** зазначених осіб на засідання палати **розгляд справи здійснюється за їх відсутності незалежно від причин неявки**.

Розгляд справи про дисциплінарну відповідальність адвоката проводиться **гласно і відкрито**. У випадках необхідності запобігти розголошенню відомостей про особисте та сімейне життя чи обставин, які принижують гідність особи, або, якщо відкритий розгляд справи може призвести до розголошення адвокатської чи іншої захищеної законом конфіденційної інформації, та з інших причин, визнаних поважними, **проводиться закрите засідання**. Рішення про проведення закритого засідання приймається **простою більшістю голосів її членів**, які беруть участь у засіданні. Під час проведення дисциплінарною палатою закритого засідання ніхто, крім складу дисциплінарної палати КДКА, Голови КДКА, який бере участь у засіданні палати, секретаря КДКА, працівників Секретаріату КДКА, членів Ради адвокатів України, членів Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, які беруть участь у засіданні палати, адвоката, стосовно якого розглядається дисциплінарна справа, особи, що ініціювала питання про дисциплінарну відповідальність адвоката, їх представників-адвокатів, не має права перебувати в приміщенні, в якому здійснюється розгляд дисциплінарної справи. Особа, якій відомі будь-які відомості, що мають значення для дисциплінарної справи, під час проведення дисциплінарною палатою закритого засідання, запрошується до приміщення засідання палати для її опитування, після чого видаляється з приміщення засідання дисциплінарної палати. **Засідання дисциплінарної палати КДКА регіону може проводитися дистанційно**: онлайн (в режимі реального часу при підключенні до Інтернету) за допомогою програм, відеоконференцзв'язку та інших засобів комунікації. Рішення про проведення дистанційного засідання дисциплінарної палати КДКА регіону приймається Головою дисциплінарної палати КДКА регіону, а у разі його відсутності – заступником голови дисциплінарної палати КДКА регіону.

Під час засідання дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури ведеться протокол, який підписується головою та секретарем засідання. У протоколі засідання зазначається: місце, дата, час початку і закінчення засідання; дані про головуючого та секретаря; дані про присутніх та відсутніх членів дисциплінарної палати та інших осіб, запрошених на засідання; виклад змісту розглядуваних питань, виступів учасників засідання, прийнятого рішення.

ІV. Прийняття рішення у дисциплінарній справі. За результатами розгляду дисциплінарної справи дисциплінарна палата кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури приймає рішення:

1) про притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності за вчинення дисциплінарного проступку **і застосування до нього дисциплінарного стягнення;**

2) про закриття дисциплінарної справи.

Рішення про закриття дисциплінарної справи приймається у разі:

а) відсутності в діях адвоката дисциплінарного проступку, у тому числі виконання ним встановлених вимог з підвищення професійного рівня за звітний календарний рік (з 01 січня по 31 грудня) та попередні роки підтвердженого електронним сертифікатом про підвищення кваліфікації за формою затвердженою Вищою школою адвокатури Національної асоціації адвокатів України.

б) закінчення строку притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності, у разі встановлення дисциплінарного проступку у діях адвоката.

в) відкликання заяви (скарги) заявником (скаржником).

г) на дату прийняття рішення, за результатами розгляду скарги, адвоката позбавлено права на заняття адвокатською діяльністю.

Рішення дисциплінарної палати **приймається більшістю голосів від її загального складу, крім рішення про припинення права на заняття адвокатською діяльністю, яке приймається двома третинами голосів від її загального складу.** Рішення у дисциплінарній справі має бути вмотивованим. Під час обрання виду дисциплінарного стягнення враховуються:

- ✓ обставини вчинення проступку;
- ✓ його наслідки;
- ✓ особа адвоката;
- ✓ інші обставини.

Під час прийняття рішення **ніхто не має права перебувати в приміщенні, у якому приймається таке рішення** («нарадча кімната»), крім складу дисциплінарної палати КДКА, який приймає таке рішення, Голови КДКА, який бере участь у засіданні палати, секретаря КДКА та працівників Секретаріату КДКА. Члени дисциплінарної палати КДКА, Голова КДКА, секретар КДКА та працівники Секретаріату КДКА не мають права розголошувати хід обговорення та прийняття

рішення в приміщенні, у якому ухвалювалося таке рішення («таємниця нарадчої кімнати»). Виключенням з правила є необхідність захисту Головою та членами дисциплінарної палати КДКА, Головою КДКА, секретарем КДКА і працівниками Секретаріату КДКА своїх прав та інтересів.

Рішення у дисциплінарній справі **приймається за відсутності адвоката**, стосовно якого порушено дисциплінарну справу, **та особи, яка ініціювала питання** про дисциплінарну відповідальність адвоката. Член дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, який проводив перевірку відомостей про дисциплінарний проступок адвоката, не бере участь у голосуванні.

Рішення дисциплінарної палати у дисциплінарній справі **приймається за наслідками загального обговорення та голосування більшістю голосів від її загального складу**, крім рішення про припинення права на заняття адвокатською діяльністю, яке приймається двома третинами голосів від її загального складу. Рішення **може прийматися таємним голосуванням**, якщо за його проведення у такий спосіб проголосували більше половини обраного складу дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури. Член дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, який проводив перевірку відомостей про дисциплінарний проступок адвоката, не бере участь у голосуванні. Член дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури може особисто викласти письмово окрему думку щодо конкретного рішення. Окрема думка додається до протоколу засідання і не оголошується при оголошенні рішення.

Рішення оголошується на засіданні дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури. У виняткових випадках, залежно від складності справи, складання повного тексту рішення може бути відкладено на строк не більше трьох робочих днів з дня закінчення розгляду справи, але вступна і резолютивна частини рішення оголошуються у засіданні, в якому закінчився розгляд справи. Копія рішення надсилається засобами поштового зв'язку або електронною поштою або вручається під розписку адвокату та особі, яка ініціювала питання про дисциплінарну відповідальність адвоката, **протягом трьох робочих днів з дня прийняття рішення**. Дисциплінарна палата кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури може з власної ініціативи або за заявою осіб, які беруть участь у справі, виправити допущені у рішенні Палати описки чи арифметичні помилки, про що приймається відповідне рішення. Питання про внесення виправлень вирішується на засіданні дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, без виклику осіб, які беруть участь у справі.

Оскарження рішення у дисциплінарній справі. Адвокат чи особа, яка ініціювала питання про дисциплінарну відповідальність адвоката, **має право оскаржити** винесене дисциплінарною палатою кваліфікаційно-дисциплінарної

комісії адвокатури рішення (про закриття дисциплінарної справи, попередження, зупинення чи позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю) у дисциплінарній справі за результатами розгляду заяви (скарги) **протягом тридцяти днів з дня його прийняття до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури або до суду**. Вказаний строк на оскарження рішення до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури може бути поновлено за рішенням цієї Комісії згідно заяви скаржника про поважність причин його пропуску. Порушення (пропущення/пропуск) строку на оскарження рішення дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури без поважних причин є підставою для залишення скарги без задоволення, а рішення без змін. Оскарження рішення не зупиняє його дії. Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури **протягом десяти днів з дня отримання заяви (скарги) витребує матеріали дисциплінарної справи у відповідної кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури та забезпечує розгляд скарги на рішення у дисциплінарній справі протягом тридцяти днів з дня одержання матеріалів дисциплінарної справи**.

Питання для перевірки знань

1. Дайте визначення поняття «дисциплінарне провадження».
2. Що є підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності?
3. Охарактеризуйте зміст такого дисциплінарного проступку адвоката, як порушення вимог несумісності.
4. Охарактеризуйте зміст такого дисциплінарного проступку адвоката, як порушення присяги адвоката України.
5. Охарактеризуйте зміст такого дисциплінарного проступку адвоката, як порушення правил адвокатської етики.
6. Охарактеризуйте зміст такого дисциплінарного проступку адвоката, як розголошення адвокатської таємниці або вчинення дій, що призвели до її розголошення.
7. Охарактеризуйте зміст такого дисциплінарного проступку адвоката, як невиконання або неналежне виконання своїх професійних обов'язків.
8. Охарактеризуйте зміст такого дисциплінарного проступку адвоката, як невиконання рішень органів адвокатського самоврядування.
9. Охарактеризуйте зміст такого дисциплінарного проступку адвоката, як порушення інших обов'язків адвоката, передбачених законом.
10. Які види дисциплінарних стягнень передбачено за вчинення дисциплінарного проступку до адвоката?